

Interview met de heer W. (Wim) Welling (1928). Interview afgenomen de dato 29 augustus 2017 te huize van de heer welling in Wageningen.

Kader: het Oral History project 'Sprekend Humanisme'.

Opdrachtgever: Het Humanistisch Historisch Centrum in samenwerking met het Humanistisch Verbond.

Uitvoerende: Het Humanistisch Historisch Centrum.

Doelgroep: mensen die in de periode vanaf de oprichting van het Humanistisch Verbond (1946) tot tien jaar erna (1956) lid zijn geworden van het Verbond en van een lokale HV gemeenschap.

Doel: inzicht te krijgen wat het lidmaatschap van een lokale HV gemeenschap inhield. Voorts inzicht krijgen in wat humanistische waarden zijn voor deze groep respondenten uit de begintijd van het Verbond.

Soort interview: levensloopinterview.

Interviewer: Roy Jansen (HHC).

Onderwerpen:

Geboren in Tiel, Gymnasium B, Chemische technologie in Delft, onderzoek bij TNO Rijswijk en het Ministerie van Landbouw, vader was ambtenaar Burgerlijke Stand Tiel, in 1941 naar Rotterdam, bij een tante bijspijkeren voor toelating Gymnasium, het streven naar vooruitgang, Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, het zoeken naar een geestelijk onderdak, de HJG, moeder was bakkersdochter te Schoonhoven, ouders niet-praktiserend Nederlands Hervormd, één broer 2 jaar ouder en één zuster 6 jaar ouder, in 1952 HJG lid geworden (23 jaar oud), in 1956 getrouwd, slapend HV lid, HV gemeenschap Rijswijk, Anna Blaman, in 1963 naar Wageningen, voorzitter HV gemeenschap Ede, een algemeen bejaardencentrum te Ede, Ton Wichers, zijn vrouw leren kennen bij de HJG in 1952, huiskamerbijeenkomsten, Humanistisch Actiesentrum Holland (HASH), de kroning van Beatrix, zijn zoon zat in de krakersbeweging, Partij van de Arbeid (PvdA), filosofiecafé opgezet door het HV afdeling Wageningen, de relatie tussen techniek en humanisme, kernwaarde van het humanisme; het recht om je eigen beslissingen te nemen, meneer is cultuurwetenschappen gaan studeren bij de Open Universiteit (OU), geschiedenis, kunstgeschiedenis, filosofie.

#00:00:00-0# Het is vandaag 29 augustus 2017. Ik ben op bezoek bij de heer Welling in Wageningen, in het kader van het project Sprekend Humanisme. De heer Welling is geboren in 1928 en in 1952 lid geworden van het HV. We gaan wat vragen voorleggen over zijn achtergrond, maar ook over zijn belangstelling voor het humanisme, zijn deelname aan de gemeenschappen, misschien een bestuursfunctie, enzovoort, enzovoort. De interviewer is Roy Jansen, vrijwilliger bij het Humanistisch Historisch Centrum en zoals ik net al aangaf; de eerste vraag is altijd gericht op de achtergrond van de geïnterviewde. En kort samengevat is dan de vraag: uit welk nest komt u en eh kunt u iets vertellen over de achtergrond van uw ouders, wat ze gedaan hebben, enzovoort.

R: #00:00:52-2# Niet alleen de ouders, maar ook zelf meen ik begrepen te hebben.

I: #00:00:55-1# Ja, ja, zonder meer.

R: #00:00:59-1# Nou, ik ben geboren in oktober 1928, in Tiel. In Tiel heb ik mijn jeugd doorgebracht, tot mijn zeventiende. De lagere school en gymnasium. Daarna ben ik naar Rotterdam gegaan en ik heb gestudeerd in Delft. Chemische technologie. Rotterdam omdat thuis een hele kleine beurs was en omdat ik bij familie kon wonen was dat financieel mogelijk. Ik was dus reisstudent zoals dat heette. Nou, dan eens even kijken. De studie.

I: #00:01:47-3# Waarom chemische technologie? Had chemie uw belangstelling, was u een bètajongen.

R: #00:01:58-3# Ja, ik heb dus gymnasium bèta gedaan. Ja, de scheikunde interesseerde mij. En eh, chemische technologie/ Kijk, de keuze voor Delft was niet optimaal, maar het was gezien de financiële en economische omstandigheden een mogelijkheid. Nou, die heb ik dus met beide handen aangepakt.

I: #00:02:22-5# En waar moet ik dan aan denken als het om chemische technologie gaat. Wat is dan het onderwerp van studie en/

R: #00:02:24-5# De technische toepassing van chemische processen.

I: #00:02:27-7# Aha.

R: #00:02:27-7# Is dat voldoende?

I: #00:02:28-5# Ja, ja. Dan denk ik ook aan Pernis en dat soort/

R: #00:02:31-1# Jazeker! Ik heb onder andere op Pernis een stage gedaan. Maar, dan moet ik er even bij vertellen, ik ben afgestudeerd in een biologische richting. Delft heeft nog steeds van oudsher een heel belangrijke biologische invalshoek, met werken met micro-organismen, werken met gisten en dergelijke- band met de Gistfabriek bijvoorbeeld.

I: #00:03:02-8# Gist Brocades?

R: #00:03:02-5# Ja. En dat interesseerde mij nog meer en ik zal straks wel vertellen waarom mij dat interesseerde. Dus ik ben afgestudeerd niet zo zeer op de harde technologie, maar wel op de biologische kant. Dus ik ben biochemicus.

I: #00:03:21-4# Aha. En ook als zodanig werkzaam geweest.

R: #00:03:23-1# \ Ja. Ik heb dus vijfendertig jaar lang, tot mijn grote vreugde en groot plezier, heb ik onderzoek gedaan. Eerst bij TNO en later bij, wat toen nog heette, het ministerie van landbouw, directoraat landbouwkundig onderzoek. Op het ogenblik is dat samengesmolten met de universiteit (onverstaanbaar) In mijn tijd was dat nog apart.

I: #00:03:47-3# Ja. En TNO was dat in Zeist gevestigd, of niet?

R: #00:03:49-9# Nee dat was/

I: #00:03:54-0# Want daar zit ook een hele grote TNO afdeling.

R: #00:03:54-0# Nou, dat is/ TNO had, heeft door het hele land heen vestigingen. En dit was een vestiging in Rijswijk, bij Den Haag, en daar heb ik dus gewerkt. Ruim zeven jaar onderzoek over de stralingsbescherming. Dat was dus indertijd nog van de, ja, de koude oorlog, toen kernwapens nog een reële optie waren. Heb ik dus heb ik dus gewerkt onder andere aan transplantatie van beenmerg, onder andere. Dat is weer die biologische invalshoek

I: #00:04:42-0# Biomedisch eigenlijk, of niet?.

R: #00:04:41-8# Ja, biomedisch, zo kun je het noemen, ja. Dat was toen nog helemaal in zijn kinderschoenen, dat onderzoek. Al die problemen die met transplantatie van weefsels samenhangen, ja, die kwamen net om de hoek kijken. (onverstaanbaar) in de beginfase.

I: #00:04:57-2# Bent u ook gepromoveerd op uw onderzoeken, of niet?

R: #00:04:57-9# Nee, ik ben niet gepromoveerd en eh, dat is een verhaal op zichzelf. Waarom niet? Ik vond eigenlijk het onderzoek veel leuker dan het schrijven van een proefschrift. En bovendien, ja, ik zag er ook wel tegenop moet ik zeggen; weer een nieuw avontuur. En eh, ik dacht; nou laat mij maar onderzoek doen, daar ben ik volkomen gelukkig mee.

I: #00:05:28-6# En wat u al zei; vijfendertig jaar lang tot volle tevredenheid.

R: #00:05:31-7# Met veel plezier heb ik daar onderzoek gedaan. En later hier in Wageningen heb ik gewerkt over resistentieproblemen. Resistentie tegen bestrijdingsmiddelen in de landbouw en in de/ bij verontreiniging van wateroppervlakten en dergelijke. Ook weer zuiver een biochemische invalshoek . En het mooie van mijn onderzoek was, in die tijd, kon ik nog helemaal zelfstandig eh, de

onderzoekslijn bepalen. Dat is een enorme vrijheid.

I: #00:06:05-7# Ja. Dus niet aan de hand van een hoogleraar of van een UHD, of zo, maar gewoon helemaal zelfstandig.

R: #00:06:15-5# Helemaal zelfstandig te bepalen, wel rekening/ natuurlijk wel binnen een breder kader, maar ik kon binnen dat brede kader kon ik zelf uitvin/ vogelen welke kant ik op wilde gaan. Ja, dat is natuurlijk een groot voorrecht als je dat kan.

I: #00:06:24-3# Ja, ja. Kom daar vandaag nog eens om.

R: #00:06:27-2# Ja, precies! Op het ogenblik is dat afgelopen, is dat niet meer.

I: #00:06:31-9# Oké. Dat is uw/ in het kort uw verhaal. Dus Tiel, Rotterdam, Delft. Met veel plezier gewerkt. En, eh, maar de achtergrond van uw ouders; uw vader en uw moeder.

R: #00:06:46-4# Mijn vader die was, zoals dat heet, ambtenaar van de burgerlijke stand, in Tiel. Hij moest de mensen trouwen, hij moest geboortes inschrijven en overlijdensaktes opstellen en dergelijke.

I: #00:07:02-4# Alles met de hand.

R: #00:07:02-4# Ja, dat gebeurde toen allemaal met de hand, inderdaad. Dat waren grote dikke boeken en/ Ja ik heb dus toch de tijd meegemaakt dat die omschakeling er was naar een eh kaarten ontstond. Dan konden ze dan makkelijker/ want dat was veel toegankelijker.

I: #00:07:17-1# Systeemkaarten.

R: #00:07:18-2# Ja, systeemkaarten. Ja, nog niet dat dat verwerkt (onverstaanbaar) hoor.

I: #00:07:22-5# Geautomatiseerd, nee, nee..

R: #00:07:24-8# Dat ging allemaal handmatig, maar toch wel een stap voorwaarts. En dat was precies die tijd waar toen de Duitsers erg veel plezier van gehad hebben. Want die hadden toen een geweldige invalshoek in de bestanden van de bevolking.

I: #00:07:41-2# Met desastreuze gevolgen voor een bepaalde bevolkingsgroep.

R: #00:07:43-4# Ja. Zeker. Onder andere. Ik zie nog al die persoonsbewijzen waar een grote J op stond. Ja. En, eh, mijn vader was afkomstig uit een boerengezin. Hij kwam uit Friesland. Al zijn broers en zijn zus, die zijn allemaal in het boerenbedrijf gebleven. Alleen hij is als enige is eruit gepiept en is de kant van de administratie op gegaan.

I: #00:08:09-2# De witte boord.

R: #00:08:05-6# Mmm?

I: #00:08:11-6# De witte boord om.

R: #00:08:11-4# Ja, ja.

I: #00:08:15-7# En had uw vader ook een levensbeschouwelijke overtuiging. Was hij/

R: #00:08:19-1# Nauwelijks, nauwelijks.

I: #00:08:21-1# Was hij geïnteresseerd in politiek? SDAP, bijvoorbeeld?

R: #00:08:26-2# Een beetje was hij geïnteresseerd. Niet dat hij dus actief was zoals in een partij, maar hij had wel een bepaalde overtuiging. En daar ben ik onder andere nog slachtoffer van geworden (gelach) want eh hij was van overtuiging dat de mensen moesten zoveel mogelijk gelijk behandeld worden. En dat betekende dus dat bij de keuze van een lagere school in Tiel, dat ik dus terecht kwam tussen allemaal mens/ jongens van fabrieksouders en dergelijke. Dat was een bewuste keuze van hem. Maar dat was dus eh, omdat ik later dus naar het gymnasium ging en studeren, was dat eigenlijk meer een handicap dan een pre.

I: #00:09:12-3# U hebt er ook last van gehad?

R: #00:09:12-3# Ja, kijk in zoverre dat eh/ Toen puntje bij paaltje kwam; dat wil zeggen, dat toen ik naar het gymnasium zou gaan, toen was die school niet in staat om voldoende ondersteuning te geven in de opleiding/

I: #00:09:31-9# Intellectuele ondersteuning om de overstap te maken naar het gymnasium.

R: #00:09:34-3# Ja. Je moest dus in die tijd nog een toelatingsexamen doen hè, voor de middelbare school. En eh, nou daar was die school dus eigenlijk niet zo voor geschikt. En de oplossing die ervoor werd gekozen, is dat ik op een kerstavond, ik weet het nog goed, te horen kreeg: "Wim, jij gaat straks mee met een tante en jij gaat een paar maanden naar Rotterdam toe, want die tantes zitten allebei in het onderwijs en die zullen wel zorgen dat jij op een school in Rotterdam terecht komt, waardoor je dus beter voorbereid voor het examen komt".

I: #00:10:14-8# Aha. Dus een aantal maanden in Rotterdam gezeten om bijgespijkerd te worden voor uw stap naar het gymnasium.

R: #00:10:18-3# Ja, precies en het was midden in de oorlog, 1941. Dus het was een heel spannende tijd met al die vliegtuigen en die bombardementen op Rotterdam.

I: #00:10:33-5# Nou, nou, nou. Was u de enige in uw klas die de stap naar het gymnasium zette, of niet?

R: #00:10:38-6# Ja, op dat moment/ Er waren dus/ op die hele school waren maar een enkele die verder gingen. Misschien een paar naar de ULO, maar dat weet ik niet precies. Maar naar de HBS of het gymnasium was uitzonderlijk op die school.

I: #00:10:52-5# Hoe komt zo iets aan het licht, zal ik zeggen. Dat/ U bent dus/ zit in een groep van dertig, veertig leerlingen. En u valt blijkbaar op, door uw opmerkingen, door uw intellectuele belangstelling. Hoe gaat zo iets, dat u eruit gepikt wordt en voorbestemd lijkt te zijn voor/

R: #00:11:07-4# Nou, dat was een beetje de eh, ja, de tendens in de familie; vooruitgaan. Streven naar vooruitgang. En ze zagen dus vooral allerlei goeie rapporten, kwamen er. Nou die jongen moet maar verder studeren. Daar had ik niet zoveel over te zeggen. Dat werd voor mij bepaald. Hij moet maar verder gaan studeren (onverstaaanbaar) Nou, hij kan best naar het gymnasium. Het gymnasium was altijd nog een stapje hoger dan de HBS. Hij kan wel naar het gymnasium.

I: #00:11:48-1# Wat vond u daar zelf van toen dat werd aangekondigd?

R: #00:11:50-3# Toen had ik er niet zoveel ideeën bij. Maar later heb ik mij gerealiseerd dat het een verdomd hoge/ grote stap is geweest. En dat je dus, ja, jezelf; hoe moet ik dat zeggen, jezelf toch wel enigszins onder druk moet zetten. Want je komt in een heel ander milieu terecht. Want zeker in zo'n kleine stad als Tiel. Je komt dan ineens de dochters en zonen van de notaris en van de huisarts en van die en van die, daar kom je allemaal tussen te zitten. En dat is een heel andere culturele/

I: #00:12:29-0# En kleine cultuurshock.

R: #00:12:31-9# En bovendien, ik zei het al daarnet, een kwestie van weinig financiële middelen thuis. Dat betekent dus dat ik soms niet met alles mee kon doen en dan werd je bij de rector geroepen en die zei: "nou, jongen, we hebben altijd nog wel een potje, het gaat nog wel". Dus dan voelde je toch weer een beetje opzij staan.

I: #00:12:52-6# Ja! Dat kan ik me voorstellen. En dat het ook niet prettig is om die uitzondering te zijn.

R: #00:12:58-2# Nee. Dus enerzijds ben ik erg blij dat ik naar het gymnasium ben gegaan. Ik heb daar veel geleerd en ik heb er later erg veel plezier van gehad. Anderzijds was het als tijd, als/ nou niet zo optimaal. Laat ik het zo zeggen.

I: #00:13:16-3# Want u was toch een vreemde eend in de bijt.

R: #00:13:19-1# Ja, ja. Niet dat ik op die manier behandeld werd, maar ik voelde het zo. Ik voelde het zo. Ja. Omdat nog heel even te illustreren; als je gemiddeld een zeven had op je lijst, dan kreeg je de boeken gratis. En dan was het de gewoonte aan het eind van het schooljaar, dan ging je allemaal uitruilen met hogere klassen en lagere klassen, om jouw boeken door te schuiven naar de volgende klas en dergelijke en ik hoefde dat niet. En dan kwamen ze bij mij van: "heb jij nog te ruilen?"

"Nee, ik heb alles al", hoestte ik dan. Groot houden. Want ik kreeg ze dus van de school (gelach). Dus dat zijn dus positieve dingen en negatieve dingen.

I: #00:14:10-9# Want ik neem ook aan dat u in uw lagere schoolklas ook vriendjes had en eh/.

R: #00:14:17-2# Nee, niet zo veel. Die zaten meer in de omgeving waar ik woonde. Die school zat/ die school zat echt in de fabriekswijk, natuurlijk. En waar wij woonden was helemaal aan de buitenkant. Een mooi gebied aan de rand van Tiel.

I: #00:14:42-5# Maar het heeft niet tot een scheuring geleid, zogezeegd, tussen uw vriendjes en uzelf.

R: #00:14:43-5# Nee, nee, nee. Dat niet. Maar, bovendien, ja, als je/ ik was, even denken, bijna achttien, hè, toen ik uit Tiel weggegaan ben naar Rotterdam. Dus dan laat je toch een hele hoop dingen achter je. En dan moet je je opnieuw/ Maar er was dus, dat is ook in verband met het humanisme, een heel belangrijke factor: in de oorlog, ik denk dat het '43 of zo geweest is, ben ik/ is er in Tiel opgericht een afdeling van de NJN. Zegt je dat wat? Nee?

I: #00:15:25-2# Nederlandse Jeugd.

R: #00:15:25-0# Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Daar moet ik iets meer over vertellen. Dat is van belang voor de overstap naar het Humanistisch Verbond (HV). Het NJN is dus een natuurbond, een vereniging van jongens en meisjes, tussen de twaalf en drieëntwintig jaar, helemaal zelfstandig - er komen geen oudere mensen aan te pas- die eh/ wiens hobby het was studie van de natuur. Dat is dus zoals het in de statuten is omschreven: studie van de natuur. Maar, er komt natuurlijk bij, ja, het is de leeftijd van de adolescentie, dat/

I: #00:16:11-4# Gelach. De natuur is breed, ja.

R: #00:16:13-4# De natuur is breed, hè. Ook dus een hele hoop andere onderwerpen die niks met natuurstudie te maken hadden kwamen er aan de orde. En ik ben ervan overtuigd dat dat lidmaatschap van de NJN heeft voor mij een enorme vormende waarde gehad. Heel erg. Omdat je helemaal, ja zelfstandig, zonder oudere mensen, het moest doen. Ook gaan kamperen en het organiseren van kampen, het organiseren van congressen, excursies en dergelijke.

I: #00:16:47-1# Maar het was een landelijke vereniging.

R: #00:16:48-9# Een landelijke vereniging.

I: #00:16:48-9# Met meerdere afdelingen en ook in Tiel was het dus mogelijk om daar lid van te worden.

R: #00:16:56-0# Ja. Dat was nog een bijkomende factor. De NJN, doordat het nominaal gericht was op de studie van de natuur, mocht het in de oorlog blijven

bestaan. Bijna alle verenigingen werden verboden. Onder andere de AJC en dergelijke, nou alle/ de padvinderij, alles werd verboden in die tijd. Maar de NJN , omdat ze zich richtte op de natuur, dacht de bezetter: "nou dat is toch een ongevaarlijke club/

I: #00:17:20-9# Ideologisch neutraal, zeg maar.

R: #00:17:27-9# "dat mag blijven bestaan". Hè. En dat betekende dus op dat moment een enorme toe/

I: #00:17:34-7# Dat had een aanzuigende werking, ja.

R: #00:17:37-5# Toestroom van leden. Want dat was een van de weinige mogelijkheden die dus nog bestonden in de oorlogstijd. Maar dat heeft, wat mij betreft, is dat doorgedaan tot mijn drieëntwintigste toen ik eruit moest. En nou komt dus de link naar het HV: op dat moment zocht ik een nieuw geestelijk onderdak. Want het heeft een vormende waarde, het lidmaatschap van die vereniging, afgezien van de kennis van de natuur die je opdoet. Een vormende waarde. En dan, hoe moet ik het omschrijven, vrijzinnigheid. Dat is heel belangrijk. Geloof speelde een zeer ondergeschikte rol. Er waren heel weinig mensen die echt christelijk waren en die ook lid waren van de vereniging. De meeste waren dus echte vrijdenkers, en eh, voor zover je dus bij jonge mensen al van vrijdenkers kunt spreken. Maar het is een bepaald geestelijk klimaat dat ontstaat en als je dan op je drieëntwintigste eruit gegooid wordt dan ben je een oude sok. Weg ermee! Dan zoek je naar een nieuw onderdak. En ik had dus wel eens gehoord van er bestaat zoiets als het HJG.

I: #00:18:53-2# Algemene jeugd....

R: #00:18:55-3# Kent u de HJG niet?

I: #00:18:59-4# Nou, niet zo een, twee drie, maar misschien..., even kijken hoor...(De interviewer gebruikte een lijst met afkortingen van humanistische organisaties, waar het HJC natuurlijk bijstond) ...HJG!, Ja, de humanistische jongeren gemeenschap.

R: #00:19:04-5# Ja, precies! Dat was dat. Dat was voor mij dus een nieuw onderdak, geestelijk onderdak. En eh, dat betekende/ En de HJG was dus als landelijke club een gemeenschap van het HV. Zo was de organisatorische relatie tussen die twee. Ik was dus meteen, automatisch op dat moment lid van het HV.

I: #00:19:39-7# Van het HV, oké. Het was geschakeld, als het ware. Het is opgericht in 1948 en bestemd voor jongelui tussen de twintig en dertig jaar, heb ik hier genoteerd.

R: #00:19:51-7# Oh! Nou, dat zal best. Dat weet ik niet meer hoe dat was.

I: #00:19:57-0# Maar u bent ook in '48 lid geworden? Direct bij de/

R: #00:19:58-6# Niet in '48 . Het was in eh/

I: #00:19:59-0# '52?

R: #00:19:59-0# '51, '52 ja, ja.

I: #00:20:03-7# Ja. '52 heb ik hier staan..

R: #00:20:07-4# Oh, kijk. Dat klopt ja. 1952.

I: #00:20:11-0# Ja, ja. Er is dus een directe lijn te trekken van een natuurclub in Tiel naar eh/

R: #00:20:17-9# Ook toen ik studeerde was ik lid van de NJN en ging ik dus vaak, meestal in het weekend, toch naar buiten. Fietsen naar Hoek van Holland en we fietsten naar Dordrecht, naar de Biesbosch en degelijke. Allemaal dit soort excursies. Maar, ja, dan ben je lid echt van een club die daar ook(onverstaanbaar)

I: #00:20:40-3# Een hechte club!

R: #00:20:42-2# Een zeer hechte club. Ik heb daar in het bestuur gezeten van die afdeling in Rotterdam. Ja, je moet eruit (onverstaanbaar). En zo ben ik dus in het HV verzeild geraakt omdat ik dus wel het gevoel had, het idee had: nou dat is ongeveer wel een klimaat, het geestelijk klimaat, wat bij mij past.

I: #00:21:12-3# Nog even terug naar het begin. U hebt iets over uw vader verteld. Uw moeder?

R: #00:21:16-6# Mijn moeder, die was een dochter van een bakker, in Schoonhoven. Een van de plaatsen waar mijn vader gewerkt heeft voordat hij naar Tiel kwam, dat was Schoonhoven. Daar heeft hij mijn moeder leren kennen. En die zijn getrouwd in 1925.

I: #00:21:37-8# En zij kwam uit een gereformeerd nest, katholiek nest?

R: #00:21:38-8# Nee, nee, nee.

I: #00:21:40-4# Vrijzinnig?

R: #00:21:40-4# Ja, ik denk wel als je het vroeg dat ze gezegd zouden hebben: "wij zijn Nederlands Hervormd" Hè, dat idee. Maar nooit dat er een/

I: #00:21:55-0# Niet praktiserend.

R: #00:21:58-5# Nooit een belangrijke/ dat is nooit een belangrijke factor was. Noch bij mijn vader noch bij mijn moeder. Mijn moeder ging wel naar het zangkoor van de kerk en ik ben zelfs zover geweest, zoekend naar iets, dat ik catechisatie les heb genomen. Ik dacht hé, misschien is het toch wel wat. Maar ja, dan kom je/ als je al dat bestudeerde en al die verhalen hoort, dan denk je: nou, nee. Ik geloof toch niet

dat ik/

I: #00:22:25-7# Maar u zegt: "zoekend naar iets". Kunt u iets zeggen over het klimaat thuis? Was dat/ Had u broertjes en zusjes?

R: #00:22:34-4# Ja, ik had een broer die ouder is, twee jaar ouder en ik had een zus die zes jaar jonger is. Mijn broer die is naar de HBS gegaan. Die is/ kwam klaar met zijn studie, de HBS, in 1944. Dat was het laatste oorlogsjaar en die heeft toen geprobeerd onder de Arbeitseinsatz uit te komen, door zich in te schrijven, wat toen nog de middelbaar technische school Rotterdam heette. Want als je daar studeerde dan was je vrijgesteld van arbeidsdienst. Maar dat, ja, daar is niets van gekomen, want dat speelde dus in september '44 en in november '44 zijn dus die enorme razzia's geweest in Rotterdam en toen is hij afgevoerd naar Duitsland en is daar tot diep in januari, heeft hij daar gewerkt aan de Siegfriedlinie.

I: #00:23:40-3# De Siegfriedlinie, waar lag die?

R: #00:23:42-3# Die lag helemaal langs de grens van Nederland en België en Frankrijk. Dat was een/

I: #00:23:46-5# Maar hij is goed teruggekomen.

R: #00:23:46-5# Hij is goed teruggekomen. Want ze hebben kans gezien, ik weet niet meer hoe, om voor hem een ongezondheidsverklaring te regelen, op grond waarvan hij dus ontslagen werd van die dienstplicht. En toen is hij dus op eigen gelegenheid teruggekomen naar Nederland. Hij wist niet waar wij waren. Wij waren geëvacueerd in Tiel dat laatste jaar. Het was in januari '45, ja, dat we hebben/ we moesten vluchten. Tussen het front en de Waal, was de frontlinie. Er waren voortdurend beschietingen. En de Duitsers hebben redelijk lopen (onverstaanbaar) waar wij zaten, want dan konden ze naar/ slaven inzetten die konden graven en dergelijke. En eh/ nou/ dus eh/ Maar hij wist niet waar wij waren.

I: #00:24:53-2# Maar hoe zijn jullie dan weer bij mekaar gekomen? Hoe heeft hij dat/

R: #00:24:49-7# Nou, dat is eh/ Ja, ik denk dat het pas goed/ dat is pas gebeurd na mei '45. Enkele maanden. Toen is dat contact weer hersteld en toen is hij op zijn eentje teruggekomen uit Tiel, uit Rotterdam. Want daar was hij dus naar toe gegaan. Daar was/ Van daar was hij opgepikt. Toen is hij daar naar teruggegaan. Maar dan moet je toch nagaan; midden in de winter zitten in een open vrachtwagen, met een trein(?) daarheen. Ik zie hem daar nog komen: helemaal opgeblazen van hongerodeem en dergelijke, ja. Goed, dat was dus wat de familie betreft. Geen gestudeerde mensen in de familie. Dat betekent dus ook dat ik het zelf maar moest rooien, zelf maar je eigen weg moest gaan.

I: #00:25:53-6# Maar die drang om zelf te rooien, om dat zo te zeggen, die had u al vroeg. Want u zei net: "ik zocht iets" en daarom ging u naar catechisatie. Dus er was bij u al heel snel een besef van/

R: #00:26:03-8# Maar als ik zeg "rooien" dan bedoel ik dat meer in sociale zin. Je voorbereiden voor een beroep later, hè, dus onderwijs en dergelijke. Die catechisatie was meer een kwestie van: ja, ik wil toch ergens bij horen, maar eh, dat was/ toen zat ik nog eh, even denken, ja, toen zat ik nog op het gymnasium, dat dat speelde. En later heb ik gezien; nou dat is niks voor mij. Dus toen ik eenmaal in Rotterdam was en aan het studeren, toen heb ik dus me uitsluitend beziggehouden met de NJN en toen ik drieëntwintig was ben ik overstapt naar de HJG.

I: #00:26:48-7# En dus automatisch lid van het HV geworden. En was u ook al, behalve dan dat u veel ging fietsen en op natuurtochten ging, enzovoort, was u ook in bestuurlijke zin betrokken bij die clubs?

R: #00:27:00-0# Ja, ik ben dus bij de NJN ben ik een tijdje voorzitter geweest van de/ van een afdeling Rotterdam. In Rotterdam had je verscheidene afdelingen van de NJN. En van een daarvan ben ik een tijdje voorzitter geweest.

I: #00:27:22-8# Voorzitter. En wat hield dat in? Regelmatig vergaderingen beleggen, of dingen uitstippelen?

R: #00:27:26-0# Vooral dus een programma opstellen en zorgen dat de vereniging loopt. Dus zorgen voor een jaarlijkse vergadering; zorgen dat het geld binnenkomt en dergelijke. Maar het was dus meer een organisatorische functie dan dat ik beleid uitstippelde.

I: #00:27:49-1# Maar ook lid van de humanistische jongeren gemeenschap, en daar hebt u ook een actieve rol in ge/

R: #00:27:49-6# Nee, dat heb ik niet. Dat is gewoon een passief lidmaatschap geweest. Want na/ ik ben dus in negentienzesenvijftig getrouwd. En het HJG was behalve een club van jongeren tenminste ook een huwelijksmarkt, hè. En dan kom je dus in een fase terecht, je begint met een baan/

I: #00:28:22-4# Want wanneer bent u afgestudeerd, wanneer was dat?

R: #00:28:27-8# In, even goed nadenken, dat is geweest in '56. Ik was dus al getrouwd een paar maanden voordat ik afstudeerde, maar dat had ook weer een verklaring. Want ik was al klaar met mijn studie. Maar er was op het TNO-lab waar ik werkte/ daar bestond de mogelijkheid, dat als je daar al zes maanden werkte, dan werd je/ dan kreeg je een verkorte opleiding. Een verkorte militaire opleiding van ongeveer een maand of vier. En dan was je na vier maanden was je luitenant. En dan kon je de rest van je diensttijd die kon je dan doorbrengen op het laboratorium. Omdat het lab/ die TNO afdeling, die had relaties met defensie, en dat was dus een afspraak tussen die organisaties dat die mensen die daar al werken niet uit hun werk gehaald werden en die konden dus na vier maanden militaire training konden ze weer terug in hun baan.

I: #00:29:36-4# Wel luitenant, maar nooit actief geweest in het veld, nee.

R: #00:29:43-9# Ik heb gevraagd, je moet je natuurlijk regelmatig melden, in de (onverstaanbaar) kazerne in Den Haag, waar als die mensen met die rode petten zaten. "Maar wat is nou mijn mobilisatie bestemming?" "Ja, meneer, ja, graaft u maar een putje voor uw huis" (gelach). Schuttersputje voor je huis!

I: #00:30:02-5# Ja, ja. Grappig. Dus in '58 getrouwd, zegt u.

R: #00:30:08-3# '56!

I: #00:30:08-2# '56. En u was nog altijd lid van het HV. Slapend lid.

R: #00:30:19-6# Nou, in die tijd ben ik dus niet zo erg actief geweest. Want zoals ik al zei; je hebt een nieuwe baan, je bent getrouwd, er komen kinderen en dergelijke; dus je hebt je handen vol.

I: #00:30:29-7# Maar u was wel lid van een gemeenschap!

R: #00:30:33-4# Dat was gemeenschap Rijswijk.

I: #00:30:33-9# En u bezocht wel bijeenkomsten.

R: #00:30:36-3# Soms. Maar ja, je weet zelf wel hoe dat gaat met het HV. Jonge mensen komen er niet zo veel toe, want die hebben andere besognes. Dus de prioriteit ligt niet in op de eerste plaats bij /

I: #00:30:51-9# Het HV.

R: #00:30:51-9# bij het HV. Dat was dan nog wel zo in de tijd van het HJG. Want dan gingen we ook naar de officiële bijeenkomsten van het HV in Rotterdam. En ik zie dat nog gebeuren. Van die mooie bijeenkomsten met die deftige mensen allemaal. Eerst een woordje van de voorzitter en dan een stukje muziek en dan interessante sprekers en zo.

I: #00:31:14-2# Kunt u zich nog namen herinneren van sprekers?

R: #00:31:16-8# Ja! Anna Blaman, bijvoorbeeld.

I: #00:31:22-0# Aha! "Eenzaam avontuur"!

R: #00:31:22-2# Precies. Daar ging het over. Ja. Nee, die praten dan over "Le deuxieme sexe" Dat boek wat net uit was. Dat werd uitvoerig besproken. En daar werd dan over nagepraat. Dan hadden we wel eens kringetjes in Rotterdam, waar ik dan wel eens naar toe ging. Maar het HJG/

I: #00:31:42-4# Maar dat speelt zich allemaal af in de beginjaren vijftig.

R: #00:31:44-4# Ja, dat was eh dat is in '52. Ja, want toen heb ik voor/ toen ben ik overgestapt van de HJG dus ook naar het HV, 1952 . Dat is eh/ nou ja, op zichzelf,

het HJG was een leuke organisatie. Daar hebben we veel tochten gemaakt, lezingen gehad, discussiebijeenkomsten. En dat was ook eigenlijk zo langzamerhand een soort vriendenclub.

I: #00:32:24-3# Ja. Er was ook een studentenvereniging op humanistische grondslag. Hebt u daar van gehoord, of/

R: #00:32:27-6# Nee, daar ben ik/

I: #00:32:30-4# Eens even kijken hoor; studentenvereniging op humanistische grondslag. In 1949 opgericht, ja. De SVHG . Er was in Rotterdam geen/ had geen bekendheid, voor zover u weet.

R: #00:32:44-5# Nee, nee. Ik hoor het nu voor het eerst. Nee. Misschien dat ik (onverstaanbaar) ben ik het nu vergeten.

I: #00:32:54-7# Dat kan, dat kan. Eh, nou, we hebben al heel wat over uw achtergrond gehoord. Over uw belangstelling voor het humanisme, lag eigenlijk in de lijn van het natuuronderzoek, zal ik zeggen. De mensen die u daar ontmoette, de gesprekken die u daar voerde, de vrijzinnigheid.

R: #00:33:19-3# Het had natuurlijk een veel bredere context dan alleen de natuur. Ook echte levensbeschouwelijke vragen kwamen er aan de orde, die voor de jonge mensen in de leeftijdsgroep van belang waren.

I: #00:33:28-6# Maar u had/ u vond het dus prima dat u dus automatisch ook lid werd van het HV toen u/ die koppeling, dat vond u prima?

R: #00:33:44-8# Eh, er was geen andere keus. Als je lid werd van de HJG werd je automatisch lid van het HV. En ik heb/ Ik ben er altijd vanuit gegaan bij de keus dat het hetzelfde geestelijke klimaat was. Dus wat zou ik me daar zorgen over maken.

I: #00:33:59-9# Ja, precies, precies. Wat trekt u eigenlijk in het humanisme? Wat is de / waarom humanist en niet iets anders? (gelach)

R: #00:34:11-9# Ja! Nou, daar kan ik een hele lange beschouwing over geven, hè. Maar, laat ik eerst nog even vertellen hoe het verder ging, want dan komt het misschien beter tot zijn recht.

I: #00:34:25-5# Oké. Dan sluit het beter aan. Ja.

R: #00:34:25-5# Nou. Ik heb dus toen eerst zeven jaar gewerkt in Rijswijk en toen ben ik dus hier/ naar deze kant toe gekomen, in Wageningen. een nieuwe baan. En/ Ik was daar in Rijswijk ook wel een beetje uitgekeken wat ze daar deden. Eh/

I: #00:34:47-6# Het was begin jaren zestig geweest?

R: #00:34:44-4# Dat is in '63 geweest. Ja, in '63.

I: #00:34:53-1# Ook, als ik even mag onderbreken, Wageningen had volgens mij een levendige gemeenschap, of niet?

R: #00:34:59-1# Ja! Ja, het was een grote gemeenschap. Het heette "Wageningen en omstreken" in die tijd. Hè. Want er zaten mensen ook in in Ede, in Veenendaal in Rhenen en in Renkum en dergelijke.

I: #00:35:12-4# Bennekom.

R: #00:35:13-8# Bennekom natuurlijk ook verschillende. Ja. En eh, toen heb ik eerst een aantal jaren gewoond in Ede, omdat ik in hier in Wageningen niet een betaalbaar huis kon vinden . (onverstaanbaar) gewoond van '63 tot '78 in Ede en daar ben ik dus zeer actief geworden in het HV. Daar heb ik dus een aantal keren eh/ ben ik voorzitter geweest van de plaatselijke afdeling. En ik heb dus, onder andere, gespreksgroepen opgezet met boeken van/ "De angst voor vrijheid"/ Hoe heet die man ook alweer.

I: #00:36:00-4# Erich Fromm.

R: #00:36:01-5# Fromm, ja. Precies. Dat gingen we bespreken. En we hadden eh, nou/ en ik moest als voorzitter zorgde voor een programma en dergelijke. En als neventaak was ik als bestuurslid van het HV, zat ik ook in een club van mensen die een algemeen bejaardencentrum in Ede gingen oprichten. Dat was er niet, want toen we in Ede, toen we daar kwamen, was het echt nog een kneuterig, christelijke heidorp. (gelach) Mooi om te wonen hoor, schitterend (onverstaanbaar), aan de bosrand. Zo uit het huis stapte je het bos in en dergelijke. Schitterend.

I: #00:36:55-5# Maar het was een christelijk bolwerk.

R: #00:36:55-5# Christelijk bolwerk en de mensen die dus geen christelijke binding hadden die hadden geen onderdak als ze op zoek waren naar een verzorgingscentrum. Dus met een aantal groepen in de gemeenschap Ede hebben we geprobeerd, en dat is gelukt, om daar een algemeen bejaardencentrum, worstelend tegen het bestuur van Ede in. Want, ja, algemeen, algemeen, neutraal bedoelt u zeker! Eigenlijk vonden ze het niks, natuurlijk. Maar het is er gekomen.

I: #00:37:33-6# Maar het is geen specifiek humanistisch huis, maar een algemeen.

R: #00:37:35-5# Nee, nee, maar het betekent/ Ja, het was opgericht/ want de participerende organisaties waren niet in het HV. Het waren mensen die uit politieke groeperingen kwamen, vertegenwoordigers van/ een paar mensen kwamen uit de Partij van de Arbeid (PvdA). Het was een heel gemengd gezelschap. Niet uitsluitend humanisten. Ze hadden wel dus/ ze vroegen om humanistische inbreng/

I: #00:38:06-9# Gemeenschappelijk was dat ze onkerkelijk waren.

R: #00:38:09-5# Ja, ja. Dat is/ (onverstaanbaar) En eh, nou, daar had/ toen ik daar

kwam toen was daar voorzitter Ton Wichers (prof. dr. Anton J. Wichers red.). Zegt die naam u iets? Ton Wichers is later nog in het hoofdbestuur terecht gekomen van het HV. Hij is ook nog een aantal jaren penningmeester geweest. Hij was hier toen in Wageningen was/ werkte hij bij de landbouwuniversiteit. Hij had/ hij was geen hoogleraar. Hij was docent. Later is hij in/ in Utrecht is hij hoogleraar geworden. Maar die was zeer actief. En die dacht; hé, daar komt iemand die heeft gestudeerd en die komt uit het westen; die zullen we maar eens in zijn kraag grijpen. En, nou, ik vond het wel leuk. Op zo'n manier, ja, toch op een eenvoudige manier relaties te krijgen in Ede. Want het was natuurlijk een hele vreemde omgeving voor mij. En die heeft mij dus op het spoor gezet later, eerst in het bestuur van de afdeling, later voorzitter. En ik ben een aan/ tot twee keer toe ben ik voorzitter geweest. Eerst in, denk ik, in de jaren, wat zal het geweest zijn; rond de zeventiger jaren. En later nog eens een keer in de negentiger jaren. Twee keer.

I: #00:39:40-7# U was inmiddels getrouwd, had kinderen. Hadden die kinderen last van het feit dat ze niet gelovig waren? Ik heb al eerder gesprekken gevoerd met mensen en dan krijg je toch te horen: "ik als humaniste, of socialiste kon niet langer met mijn vriendjes en vriendinnetjes spelen in het dorp waar ik woonde omdat daar een christelijke gemeenschap was. En ik werd eigenlijk een beetje buitengesloten". Heeft u daar wel eens iets van gemerkt, dat u als andersdenkende, om dat zo te zeggen, in zo'n christelijke omgeving/

R: #00:40:15-0# Beide kinderen zijn op een christelijke middelbare school geweest.

I: #00:40:22-9# Dat scheelt natuurlijk al.

R: #00:40:22-9# Dat scheelt. Maar bovendien was het accent niet zo zwaar christelijk, niet onverdraagzaam. En eh, ik heb dus nooit gemerkt dat er enige wrijving was van: jouw vader zit niet bij de kerk dus ik mot je niet.

I: #00:40:50-5# Dat had te maken met het meer liberale klimaat, christelijk gezien, in Ede?

R: #00:40:53-1# Ja. Er was daarnaast nog een middelbare school die echt superchristelijk was. Dus als je het echt niet kon redden op zo'n liberale school dan kon je ook nog uitwijken naar een superchristelijke school.

I: #00:41:06-7# Een zwarte kousen school als het ware.

R: #00:41:08-4# Ja, zoiets.

I: #00:41:08-3# We zitten al een heel eind in de tijd; de jaren zeventig heeft u het al over gehad. U heeft dus tal van bestuursfuncties gedaan, verricht. Stond u daar alleen in? Uw vrouw, was zij ook actief in het HV? Of was zij slechts ondersteunend?

R: #00:41:29-2# Zij was wel lid. Dus ze deed mee met de bijeenkomsten, maar ze heeft geen bestuursfuncties gehad. Ze was bijvoorbeeld wel actief voor de openbare school en dergelijke. Oudercommissies. En ze was actief in sportverenigingen en

dergelijke, maar niet direct in het HV.

I: #00:41:55-6# Het werd gedragen thuis. U vrouw was niet andersgezind dan/

R: #00:41:54-3# Nee, nee, nee. Wat dat betreft zaten we echt op een/

I: #00:41:58-0# Op een spoor.

R: #00:41:58-9# Op een lijn.

I: #00:42:01-5# En jullie hadden elkaar ook leren kennen in zo'n/

R: #00:42:03-0# Precies! Precies. Ja. In 1952 heb ik haar dus leren kennen in het kader van het HJG.

I: #00:42:11-1# Het ligt dan voor de hand inderdaad dat je dan meegaat in de stroom, hè. Dus een actief lidmaatschap, een aantal functies vervuld, voorzitter, penningmeester/

R: #00:42:27-1# Nee, geen penningmeester, alleen voorzitter. En in de/ bij het bejaardencentrum was ik slechts secretaris.

I: #00:42:40-0# Eh, toen u lid werd van het HV, dus dat koppellidmaatschap, hoe werd daar thuis op gereageerd? Of heeft u dat nooit verteld? U was tenslotte al wat ouder, jong volwassen zal ik zeggen.

R: #00:42:57-3# Nou, dat was 1952, dus hoe oud was ik toen? Dat was

I: #00:43:02-5# achtentwintig, vierentwintig?

R: #00:43:02-5# Vierentwintig!

I: #00:43:04-7# Ja, dan ben je volwassen.

R: #00:43:04-7# Dan zeggen ze niet meer van: "wat ga je doen"?

I: #00:43:06-7# Nee, maar er kan toch een reactie/

R: #00:43:08-8# En bovendien, ze kennen me natuurlijk ook als NJN-er. Ik kon ongeveer wel vertellen wat het ongeveer inhield, dus het was geen enkel probleem.

I: #00:43:15-3# Huiskamerbijeenkomsten, zijn die ook uitgevoerd.

R: #00:43:26-6# Ja, we hadden regelmatig van die/

I: #00:43:28-1# Ook bij uzelf thuis?

R: #00:43:31-9# Ook bij mij thuis. We hadden een club waar we regelmatig

rouleerden.

I: #00:43:38-9# En werden daar speciale thema's behandeld, of was het voor de gezelligheid. Of kwam er een spreker?

R: #00:43:41-9# Gezelligheid speelde wel een rol, maar, er word toch ook behoorlijk gediscussieerd. Er was altijd iemand die het voorbereidde en een aantal stellingen poneerde.

I: #00:43:55-8# Kunt u zich nog herinneren waar het over ging? Afhankelijk ook van de tijdgeest natuurlijk, hè?

R: #00:44:01-1# Ja, we hebben/ werkelijk de hele wereld hebben we besproken, hoor. Het was niet een bepaalde studieclub van een bepaalde richting. Alle onderwerpen die ook maar iets met levensbeschouwing te maken hadden, die kwamen aan de orde. Van eh, ja: wat doe je in militaire dienst? Wat betekent het om humanist te zijn in een strijdbare wereld? Nou, ja, noem het maar op! Zo ontzettend veel dingen!

I: #00:44:34-3# En dat werd dan voorbereid door een van de leden, aan de hand van literatuur, neem ik aan.

R: #00:44:37-5# Dat zocht je zelf uit.

I: #00:44:37-5# En was het dan ook de bedoeling dat jullie die literatuur lezen of in ieder geval uittreksels van die/

R: #00:44:41-1# Nee. Het was geen studieclub. Iemand vertelde een verhaal en daar werden dan vragen op geformuleerd en daar werd over gesproken. En later, in de wat latere fase, kwamen er in de afdeling mensen die nogal politiek ook geëngageerd waren. Toen werden er ook wel dingen, daar had ik wat meer moeite mee, die acties planden. Bijvoorbeeld bij Albert Heijn gaan protesteren tegen die uitperssinaasappels(gelach) uit Zuid Afrika

I: #00:45:20-1# Zuid Afrika!

R: #00:45:23-7# En wat heel leuk was dat/ we hebben nog een tijdje gehad dat we hulp kregen vanuit het hoofdbestuur en we hadden/ het waren/ het heette HASH! Bekend?

I: #00:45:39-8# Ja, ik heb het vanochtend nog even zitten lezen in dit boekje, ja, maar ik weet/

R: #00:45:42-4# Humanistisch Actiesentrum Holland. Zo heette dat. En een van de dingen die ik ook mee heb georganiseerd waren een aantal bijeenkomsten waar over drugsgebruik gesproken werd. En dat was in die tijd was dat toch wel een, nog steeds, een wat link onderwerp.

I: #00:46:08-2# U zei net: er werd dus politiek ingebracht, zal ik zeggen, in het humanisme. Activisme ook. En u vond dat niet helemaal passend?

R: #00:46:14-1# Nee, ik voelde mij er niet zo senang bij. Ja, hoe moet je dat nou omschrijven. Ik vond dat ik me daar dan in de gemeenschap teveel in een bepaalde richting profileerde. En dat wilde ik liever wat op de achtergrond houden, ook gezien de omgeving waarin we leefden. We hadden burens die christelijk waren en dergelijke. Ja, dus ik wilde dat liever nog wat/ niet zo openlijk/

I: #00:46:50-1# Maar dan had zo'n christelijke omgeving toch enige invloed op uw handelwijze en op uw denken.

R: #00:47:01-2# Jazeker. Jawel, jawel.

I: #00:47:01-2# Maar geen grote posters op de raam; Outspan Sinaasappels/

R: #00:47:00-0# Nee

I: #00:47:03-0# Met zo'n/ Ik zie dat nog voor me: zo'n negerhoofdje dat dan uitgeperst wordt. Ja.

R: #00:47:08-9# Maar wel de ideeën van, ja: het moet die kant uit. Wat ik hier heb namelijk is een viertal toespraken die ik heb gehouden als voorzitter in '90, '91, '92 en '93. Nieuwjaarstoelpraken waarin tal van die onderwerpen aan de orde komen. Want we hebben dus een tijd meegemaakt binnen het HV dat de spanningen zo hoog opliepen dat er zelfs een parallelle organisatie is ontstaan. En dat is later weer/

I: #00:47:44-9# En waardoor liep die spanning op? Wat was de/

R: #00:47:47-1# Omdat men/ er werd erg veel nadruk gelegd op het actievoeren. Kom maar met uitspraken in de samenleving.

I: #00:48:03-1# Profileren.

R: #00:48:04-7# Profileren, precies. En dat ging een hoop mensen te ver. Die zeiden: "Het HV is een organisatie die moet zorgen, die moet/ dat mensen onderdak komen, die moet hulp verlenen, die moet in het leger actief zijn, in ziekenhuizen en overal; dat is de taak van het HV. En de taak van het HV is niet om als actieorganisatie de maatschappij in te gaan zelf." Dat moet er gebeuren!

I: #00:48:41-8# Daar waren de meningen inderdaad over verdeeld.

R: #00:48:42-7# Ja dat was/ja, dat liep zeer hoog op zo af en toe. Zeer hoog op. Ik heb daar vergaderingen meegemaakt/ als voorzitter moest ik dan naar die landelijke congressen toe. Nou, dat loog er niet om.

I: #00:48:58-0# Maar goed, dan spreken we over de jaren negentig, hè.

R: #00:49:00-8# Ja. Dan spreken we over de jaren negentig.

I: #00:49:03-4# Maar de jaren ervoor waren voor het HV rustige jaren. Ik neem ook aan dat dat activisme inderdaad in de jaren zestig een beetje is opgekomen?

R: #00:49:11-9# Nee, ja. Die activiteiten, wanneer is dat geweest.?

I: #00:49:19-6# Ik denk dan ook aan Provo en al die andere politiek geëngageerde clubs. Dat het ook zijn uitstraling heeft naar zo'n/

R: #00:49:26-8# Ja/ Het eigenlijk meer rondom '70 geweest. Zoals Heine zegt: "alles komt in Nederland wat/

I: #00:49:36-4# Wat later , ja. Vijftig jaar. Maar de jaren '70 had ook iets te maken met de kroning van Beatrix. Dat was toch/

R: #00:49:44-1# Nee, daar heeft het HV voor zover ik weet/ Nee, maar

I: #00:49:50-1# Nee , ik bedoel, dat riep ook heel veel emotie op en/

R: #00:49:56-4# En dat was in ? '76?

I: #00:49:54-5# '66 of begin jaren '70. De kroning, hè. Trouwen jaren '60, dacht ik.

R: #00:50:00-5# Oh, nee, dat is veel later. Die eh/ Geen, eh, geen wo/ Nee//

I: #00:50:07-5# Geen kroning geen woning, of zoiets. Geen woning, geen kroning.

R: #00:50:11-9# Nou, dat heb ik geweten, hoor. Want, mijn zoon die zat in die krakersbeweging. En die zaten daar in een huis precies, in Amsterdam, precies in die tijd dat relletjes daar plaats vonden op die kroningsdag. En dat is geweest, we waren net verhuisd, in '78 was het.

I: #00:50:32-3# '78, Ja. De slag om de Blauwbrug (gelach) Kent u dat boek, van Van der Heijden?

R: #00:50:39-1# Ja, ik heb het wel bekeken. Ik heb het niet helemaal van A tot Z doorgelezen. Want de verhalen die ken ik uiteraard wel, uit de/

I: #00:50:46-3# Uit de eerste hand.

R: #00:50:48-0# Uit de overlevering. Dat was een prachtig verhaal. Ze zaten daar schuin tegenover het centraal station, hadden ze daar een appartementencomplex hadden ze daar eh/

I: #00:51:02-3# Gekraakt.

R: #00:51:04-0# Gekraakt. En eh/ Toen/ Dat was in de tijd van Wiegel, die had daar

een/ die was daar heel streng in. Het sein kwam van eh: "jullie worden ontruimd!"

I: #00:51:15-5# Met de ME.

R: #00:51:16-2# Met de ME, en eh, toen hebben ze dus een truc uitgehaald. Ze hebben die/ dat appartementencomplex, dat lag naast die Nicolaaskerk, die grote kerk, daar zo. En de koster van de kerk heeft er voor gezorgd dat al die mensen uit de appartementen weg konden via een doorgang in de kerk. Zo konden ze eruit. En één man is blijven staan, voor het raam, en gaat schreeuwen (gelach). Dus ze dachten dat het nog helemaal bezet was. En toen kwamen ze daarna en zat er helemaal niemand meer.

I: #00:51:51-6# Nee, nee. Voor de gek gehouden.

R: #00:51:52-8# Maar dat is wel een spannende tijd, hoor.

I: #00:51:54-3# Nou en of, nou en of. Maar uw zoon is dus in de krakersbeweging terechtgekomen...

R: #00:52:01-2# Ja, ja. Uit idealisme. Omdat hij dus eh, ook zelf/

I: #00:52:04-2# Studeerde hij in Amsterdam?

R: #00:52:05-7# Nee, hij studeerde/ Hij was klaar met zijn studie. Hij heeft een HBO studie gedaan. Hoe noem je dat? Fotografie en a/ wat er bij hoort. Hij had dus een baantje. Nee, een baantje; hij had een baan bij de VU (Vrije Universiteit) en dat kon in die tijd schijnbaar. Ook als je niet christelijk was. Kon je toch wel een baan krijgen bij de VU. En hij had er een kamer. En daar werd hij op een gegeven uitgegooid. Dus hij was dakloos en dat heeft hem/ dat heeft zoveel kwaad bloed gezet dat hij dus in die/ met die krakersbeweging/

I: #00:52:50-4# Hij werd uit zijn kamer gezet, als het ware?

R: #00:52:52-0# Ja. Je had dus als, ja als student had je niks te zeggen. Zo'n huisbaas kon je er zomaar eruit uitgooien.

I: #00:53:05-1# Ja, ja. Vreselijk hè! Ik weet niet of het nu anders is, hoor. Maar ik denk dat de huurders iets beter beschermd zijn tegenwoordig.

R: #00:53:12-1# Ja, en het is nu toch/ kraken is voor een gedeelte gelegaliseerd, hè, voor een gedeelte.

I: #00:53:22-7# Geinstitutionaliseerd, als het ware.

R: #00:53:27-7# Ja, ja.

I: #00:53:27-7# Klopt ja, klopt. Maar u had drie kinderen, zei u? Drie kinderen?

R: #00:53:30-5# Ja, er zijn dus/ Twee kinderen, een zoon en een dochter. En de dochter, die heeft in Ede het gymnasium gedaan. Is toen maatschappelijk werker geworden. Die heeft een heel lange tijd in het maatschappelijk werk/

I: #00:53:48-2# Ze heeft sociale academie gedaan.

R: #00:53:49-6# Ja. Totdat ze dus zei: "ik hou ermee op. Ik moet alsmaar geven, geven, geven en ik krijg er nooit iets voor terug. Dat zuigt mij helemaal leeg". En toen is zij, naar enige overwegingen, in alle rust, een huisrestaurant begonnen. Dus die heeft nu in Leiden, waar ze dan getrouwd is, heeft ze een/

I: #00:54:22-0# Een huisrestaurant.

R: #00:54:24-9# Ze ontvangt dus gasten. Ze kan lekker koken.

I: #00:54:28-4# Leuk zeg! Een hele andere/ een enorme switch, zal ik zeggen. Van maatschappelijk werk/ en toch nog maatschappelijk bezig.

R: #00:54:34-6# Ja.

I: #00:54:34-6# Gasten ontvangen.

R: #00:54:37-7# Ze is getrouwd met een leraar geschiedenis. En eh/ Heeft u/ zit u ook in de richting van geschiedenis?

I: #00:54:44-7# Ik zelf? Nee, ik heb antropologie gestudeerd.

R: #00:54:49-3# Antropologie!

I: #00:54:49-3# In Nijmegen. En daarna heb ik nog/

R: #00:54:53-2# Oh, dan weet je ook wel wat links is, hè?

I: #00:54:54-7# Jawel, jawel, jawel. Het was toch, hoe heet dat; Havana aan de Waal! (gelach) Nee, dat weet ik zeker. Hebt u uw kinderen overigens humanistisch opgevoed, of niet?

R: #00:53:05-1# Nee. Ik heb ze volledig vrijgelaten. En, eh, zij hebben dus geen aanvechting gevoeld om lid te worden van het HV.

I: #00:55:22-4# Nee, nee. Maar goed, je draagt toch bepaalde waarden over.

R: #00:55:23-2# Natuurlijk, en eh, en dat merk je nog steeds. Die waarden zijn er wel, maar eh/ De zoon is naast de baan die hij op het ogenblik heeft is hij ook politiek actief. En als je er met hem over praat dan blijkt dus dat allerlei van die, ja, ideeën die ook binnen het HV leven toch wel ook zijn eigen geestelijke(onverstaaanbaar)/

I: #00:55:48-9# Die zijn geland als het ware. En waarin is hij actief, politiek?

dus

R: #00:55:52-4# Hij is via een aantal hinkstapsprongen is hij eh/ Hij was als opleiding beroepsfotograaf. Heeft dus gewerkt nog in het laboratorium van de VU. Toen komt er dus een moment in zijn leven dat hij zegt van: "ik ga niet in militaire dienst". Dus hij weigerde dienst. Toen moest hij vervangende dienst gaan doen en toen kwam hij terecht in een ziekenhuis. En dat heeft hem dermate gefascineerd, het ziekenhuiswezen, dat hij dus de fotografie terzijde heeft geschoven en zich helemaal in die richting heeft ontplooid. En hij is op het ogenblik geëindigd, want hij is ermee gestopt, tot directeur van een, van twee huisartsenposten in Den Bosch en Eindhoven.

I: #00:57:01-6# Oh ja. Dus hij heeft zich helemaal in de medische kant ontwikkeld.

R: #00:57:03-7# Ja, maar dan de organisatorische kant.

I: #00:57:04-5# Ja, ja, ik begrijp het. Goh. Maar ook politiek actief. En/.

R: #00:57:12-0# Bijna dagelijks(niet goed verstaanbaar) politiek. Hij heeft al een keertje op de verkiezingslijst gestaan. Op een onverkiesbare plaats hoor, maar eh/.

I: #00:57:19-7# Voor welke partij?

R: #00:57:20-5# Partij van de Arbeid (PvdA).

I: #00:57:20-5# Partij van de Arbeid.

R: #00:57:21-9# Ja, dat kun je ook niet anders verwachten. Ja, je zou nog aan Groen links kunnen denken, ja, ja.

I: #00:57:28-6# En nog verder terug de SP, hè.

R: #00:57:33-4# Ja.

I: #00:57:33-4# Nee, nee, de PSP, PSP.

R: #00:57:36-2# Maar de PSP, die bestaat niet meer.

I: #00:57:36-2# Nee, maar toen nog wel. Toen hij jong was.

R: #00:57:42-7# Ja. Nee, ik denk dat dat een beetje te, ja, te drammerig vond. En hij is dus bij de PvdA gegaan, maar wat dat gaat worden? (gelach).

I: #00:57:53-2# Is het nog iets?

R: #00:57:55-9# Ja, dat zou je ook kunnen zeggen.

I: #00:57:58-0# Ja, ja. Ehhm/

R: #00:57:59-6# Maar goed, samenvattend, eigenlijk is voor mij het belangrijkste gedeelte van het HV ligt dus vanaf '63 waarin ik actief word binnen de afdeling. En die afdeling bestaat niet meer. Die is opgeheven.

I: #00:58:20-7# Nu woont u in Wageningen. U bent nog altijd lid van het HV. Is er ook nog een/ Bent u ook nog lid van een gemeenschap hier? En bezoekt u ook nog regelmatig bijeenkomsten, of/

R: #00:58:37-6# Ja, ja, ja. We hebben dus bijvoorbeeld, we hebben nog een aantal gespreksgroepen. Die draaien nog door. We hebben nog een gezelligheidsbijeenkomsten van een aantal mensen. Dus een aantal activi/ hoewel dus in naam de afdeling niet meer bestaat, die dus/ ik ben dus nu pro forma lid van de afdeling Arnhem. Maar er zijn dus een aantal activiteiten die goed liepen. Er is hier ook een bloeiend filosofiecafé opgezet door het HV in Wageningen. Die dingen lopen allemaal nog door. Daar neem ik ook aan deel. Ik heb nog een/ Twee keer heb ik een lezing gehouden voor die mensen.

I: #00:59:25-8# Ja, ja. Ik was/ ik ben al een keer in Wageningen geweest. Ik zoek even naar de naam van die man. Even kijken hoor. Hoe heet hij ook al weer? (er wordt gezocht) Koopmans!

R: #00:59:40-3# Hoe?

I: #00:59:40-3# Koopmans. Dick Koopmans?

R: #00:59:44-2# In Wageningen?

I: #00:59:45-4# Ik dacht van wel ja. Nee, nee, niet Koopmans. Zeer actief nog. Maakt muziek. (De interviewer geeft niet op. Hij blijft zoeken) Nou ja, ik kom/ Ik dacht dat hij Koopmans heette. Ik kan mij vergissen. En die sprak ook nog met veel liefde over de club. Inderdaad over Arnhem ook, dat het dus daar was onder gebracht. En dat hij ook nog erg actief was met van alles en nog wat.

R: #01:00:46-9# Ook binnen het HV?

I: #01:00:48-8# Ja, binnen het HV en/ Nou, dat laatste wil ik even terugnemen, was ook op leeftijd, de man. Maar ondanks zijn hoge leeftijd was hij nog op een heleboel terreinen erg actief. Ook de natuur.

R: #01:01:04-0# Is het langer geleden?

I: #01:01:05-0# Nou, even kijken, voor de vakantie. Ik denk ergens in juni dat ik bij hem ben geweest.

R: #01:01:18-1# En die woonde in, in/

I: #01:01:18-3# Ja, die woonde in Wageningen. Even kijken. Bennekom ben ik geweest, bij mevrouw Esmeijer- Oudshoorn. Een oudere dame. Wageningen.

Mevrouw Spek - Hildering, daar ben ik ook geweest. Ook in Wageningen.

R: #01:01:36-8# Ja, die ken ik wel.

I: #01:01:46-7# Even kijken, hoor.

R: #01:01:46-7# Ja, dat zijn mensen die ook niet meer actief zijn binnen het HV.

I: #01:01:50-7# Nee, nee, mevrouw, mevrouw, die was erg oud. Ohh, Epe was het. Koopmans, dat was in Epe. Dus ik ben in de war met die mevrouw Spek- Hildering. Maar ik ben dus ook in Bennekom geweest inderdaad. Bij mevrouw Esmeijer-Oudshoorn en nog een aantal andere plekken. Maar goed. Even nog terug. Want dit wordt allemaal opgenomen nu. Denkt u dat alles gezegd is? Dus uw overweging om lid te worden van het HV, dat heeft u verteld. Waardoor u werd aangetrokken. U wilde bij een club horen van gelijkgezinden. Voortgekomen uit de natuurvorsing, zal ik zeggen. U heeft iets verteld over humanistische waarden hè, die, alhoewel waar u belang aan hecht.

R: #01:02:53-5# Ja , het zijn dus twee zaken. Het zijn dus de, ja, levensbeschouwelijke waarden, de kernwaarden. Maar ook belangrijk is dat je mensen die je leert kennen, dat je lid bent van een groep. En dat je dus staat voor iets. Laat ik het zo zeggen. Want dat is dus een overweging om in besturen te gaan zitten. Dat je dat kunt organiseren.

I: #01:03:14-9# Zeker.

R: #01:03:20-8# En dan/ het loopt nog steeds door hoor. Want ik ben ook weer bezig met drie leden van het HV en een buitenstaander om te verdiepen in de relatie tussen techniek en humanisme. En dat is eh/ dan hoor je vanaf het HV niet zo erg veel, maar met een uitzondering, die fantastische TV serie met Bas Heijne. Die Bas Heijne, die is heel goed. Dat was ook van het HV. HV en VPRO samen.

I: #01:03:56-5# Ja, ja, ja. Ik heb dat geloof ik niet gezien. Maar Bas Heijne is een columnist van de NRC. Ook een humanist.

R: #01:04:02-2# Nou, ze zijn nog te zien hoor. Voortreffelijke uitzendingen. Op het ogenblik draait er een serie die heet: The mind of the universe.

I: #01:04:15-5# Ja. Van Dijkgraaf.

R: #01:04:15-5# Van Dijkgraaf. En die is kwalitatief gezien veel en veel minder. Dus, helemaal niet zo'n goede uitzending.

I: #01:04:22-4# Maar hoe ziet u dat; humanisme ten opzichte van de voortschrijdende technologische ontwikkelingen; algoritmes/

R: #01:04:31-4# Om het heel concreet te maken. Ik ben op het ogenblik bezig met een studie van het boek van Harari, Yuval Harari, Homo Deus. En die voorspelt het

einde van het humanisme, door de techniek. En eh, ja, dat is van mijn kant de inbreng in de richting van de biologie, de synthetische biologie, van het veranderen van de mensen, het veranderen van de genen en dergelijke. En wat er allemaal mogelijk is; kinderen van drie ouders en dergelijke. Al die ontwikkelingen. En dan daarnaast, ja, het transhumanisme. Van eh/ dit is onze plicht om de mensen op een hoger niveau te brengen, technisch gezien. Dat zijn dus ja, dat zijn dingen die me buitengewoon interesseren en daar heb ik een clubje van mensen voor die dat bestuderen. Een boek, of een aantal artikelen. En dan praten we daar over.

I: #01:05:47-7# Maar ziet u dat zelf ook, dat het humanisme verdwijnt, of niet?

R: #01:05:50-6# Nee!

I: #01:05:50-6# Je moet het ook zien als levensovertuiging. En wat bedoelt wordt waarschijnlijk is dat de autonomie van de mens, zal ik zeggen, onderuit wordt gehaald door al die technologische ontwikkelingen. Maar dat zijn volgens mij verschillende dingen.

R: #01:06:07-9# Ja, maar, hoe het humanisme tegen de mens aankijkt, als een individu, die zelfbeschikkingsrecht heeft; dit soort zaken worden dus door de techniek toch onderuit gehaald. Als je denkt aan kwesties van artificiële intelligentie; er worden dus op dit ogenblik een heleboel dingen voor ons beslist waar we niet het flauwste idee van hebben en dat is dus een aantasting van onze individualiteit. Ik vind/ dat is een verontrustende ontwikkeling.

I: #01:06:53-8# Ja. Ja, ik begrijp dat eerlijk gezegd niet zo goed. Kijk, al word je nog zo gestuurd zal ik zeggen; je blijft toch je hersens behouden. Je kunt toch nadenken over wie je bent en wat je doet en je kunt er ook naar handelen. Dus, het humanisme is toch ook een manier van in de wereld staan en nadenken over, en ook daar naar handelen, wie je bent en wat je ten opzichte van je medemensen wilt bereiken.

R: #01:07:13-4# Maar je bent geen individu meer. Je individualiteit wordt aangetast en als zodanig kun je de humanistische waarden waarschijnlijk op den duur niet meer verdedigen. Wat dat betreft ben ik pessimistisch tenzij we ons daarvan volledig bewust worden en dan ook de consequenties daaruit trekken.

I: #01:07:39-9# En over welke humanistische waarden hebt u het dan?

R: #01:07:45-0# Vrijheid van beslissing, bijvoorbeeld.

I: #01:07:43-8# Er wordt voor ons beslist, zegt u eigenlijk, op een goed moment. Dat is misschien nu ook al natuurlijk hè.

R: #01:07:50-9# Een van de kernpunten is niet zelfredzaamheid, maar het recht om je eigen beslissingen te nemen. En als er voor jou beslist wordt, ja, waar ben je dan? De invloed die uitgaat van grote organisaties als Google en Apple en dergelijke. Dat is zeer verontrustend. Daar moet tegengas komen. En ik zie dat tegengas nog niet erg van het HV komen.

I: #01:08:32-1# Maar de vraag is ook of tegengas mogelijk is.

R: #01:08:35-9# Ja, dat is wel degelijk mogelijk als we ons realiseren wat er aan de hand is. Dat we ons goed realiseren wat de gevaren zijn van dit ogenblik. Dan kun je in verzet komen. En dat is ook een van de punten waarom het ook bij de PvdA helemaal misgaat. Zij hebben geen duidelijke visie op de toekomst; waar we heen moeten, en wat de gevaren zijn die die toekomst bedreigen, hè. Uitstoot van arbeid en dergelijke, hè. Dat is een groot probleem. En dan zou je moeten kunnen zeggen: "nou, hoor eens; allemaal terug naar dertig uur per week en het invoeren van een arbeidsloos inkomen". Dat zal veel ellende voorkomen. Als je nou ziet die ontwikkeling van al die mensen met die rotbaantjes, hè.

I: #01:09:31-2# Die flexwerkers

R: #01:09:30-9# Die flexbaantjes en die nul uren contracten.

I: #01:09:34-5# Vreselijk! Ja, daar ben ik het helemaal mee eens.

R: #01:09:41-5# (onverstaanbaar) Nee, wat dat betreft is er nog genoeg werk ook op humanistisch gebied.

I: #01:09:48-0# Maar de vraag is dus of het tij nog te keren is, he`. U zegt, u bent optimistisch.

R: #01:09:53-5# Jawel, ja hoor eens; als je niet meer optimistisch bent dan kun je beter dood gaan (gelach). Trouwens, zoveel jaren heb ik ook niet meer! (gelach) Maar, zolang het nog gaat moeten we toch proberen, ja/ Maar bewustwording is de eerste fase. En de meeste mensen worden zó geabsorbeerd door alle lekkere dingen die de techniek verschaft. Die het leven zo makkelijk maken

I: #01:10:28-3# En ook zeker veraangenamen.

R: #01:10:29-1# Hè?

I: #01:10:29-1# En ook zeker veraangenamen! Maar ze zien de duistere kanten er niet van.

R: #01:10:34-1# Precies.

I: #01:10:35-9# Nou!

R: #01:10:40-8# Wat zijn er nog meer voor vragen?

I: #01:10:41-8# Ik heb geen vragen meer. Alleen nog vragen; hebt u het gevoel dat alles gezegd is in het kader van dit project, wat u hebt willen zeggen over het HV, uw lidmaatschap, over het humanisme, waarom bent u lid geworden, enzovoort.

R: #01:10:57-3# Ja. Ik denk wel dat het meeste gezegd is. Ik heb nog steeds een warm hart voor alles wat het HV betreft. En naar mijn mogelijkheden wil ik daar aan meewerken. Eind vorig jaar was dat, nee, nee, wanneer is dat geweest, dat ik/ heb ik een lezing gehouden, en dat is door heel veel mensen geapprecieerd. Gewoon, ook een beetje vrolijk, gezellig. Het hoeft niet allemaal altijd dus zo filosofisch zwaar te zijn. En ook wel eens een keertje over het humanisme van de Renaissance en dergelijke. Dat is eigenlijk/ ik ben dus na/ ik ben in/ toen ik zestig was ben ik opgehouden met mijn baan. Want dat was een samenloop van omstandigheden dat er alleen nog maar gereorganiseerd werd in Wageningen. Dag in dag uit zaten ze te vergaderen en er was geen tijd meer voor onderzoek, nauwelijks nog tijd voor onderzoek. En toen kwam de mogelijkheid om eruit te stappen. Nou, ik heb het wel gezien. Er zijn nog meer leuke dingen in de wereld. Dus toen ben ik gaan studeren bij de Open Universiteit (OU). Een heel andere richting. De cultuurwetenschappen. Want, ja, dat is natuurlijk een facet van het mens zijn, dat als je alleen in de natuurwetenschappen zit (onverstaanbaar) en toen heb ik mij wat kunnen ontplooiën in de richting van geschiedenis, wat er achter geschiedenis zit, kunstgeschiedenis, filosofie en dergelijke zaken. En ook daar ben ik dus weer lid geworden van het bestuur, want er was dus een/ bij die/ de OU die werkt met lokale studiecentra en bij die studiecentra waren dus een aantal mensen die dus een vereniging wilden hebben, waarin ze dus ook over hun werk/ over hun studie konden brainstormen. Het is onderwijs op afstand en dat is een eenzaam gebeuren.

I: #01:13:19-4# Zeker!

R: #01:13:23-9# Dus toen hebben ze een verenigingetje opgericht van studenten rondom Utrecht. Daar zat ik gauw in het bestuur. Met een aantal mensen een reis naar het buitenland georganiseerd.

I: #01:13:33-3# Op de Reigerstraat zat toch die afdeling van de OU?

R: #01:13:39-9# Ja, dat was eerst. Later is die verhuisd naar, ergens aan de rand van Utrecht. En ze zijn alweer verhuisd. Ze zitten dus nu vlak bij de Vondellaan. Ja, aan de ring van de Vondellaan.

I: #01:14:01-2# Ja, ik kom erop, ik fietste er altijd langs als ik naar Houten fietste.

R: #01:14:06-1# Maar de Reigerstraat was het begin, waar ze begonnen zijn.

I: #01:14:10-2# Maar u doet dat nog steeds, dat studeren?

R: #01:14:17-3# Nee, dat is langzamerhand te bezwaarlijk, lichamelijk, om iedere keer naar Utrecht heen en weer te reizen.. Dus, eh/

I: #01:14:24-5# Maar goed, OU is onderwijs op afstand, je kunt dus ook gewoon het studiemateriaal kun je thuis krijgen.

R: #01:14:27-6# Jawel, jawel.

I: #01:14:29-6# Maar dat is niet bevredigend?

R: #01:14:32-1# Niet bevredigend. Ik heb gezegd van: "ik zoek mijn eigen weg wel". Er zijn zoveel leuke onderwerpen. Ik kan dat ook wel doen zonder begeleiding van (onverstaanbaar). Ik hoef het niet meer te doen voor een/

I: #01:14:47-8# Diploma.

R: #01:14:47-8# Diploma.

I: #01:14:49-5# Nee, puur voor uzelf. En om uit te putten om eens een lezing te houden.

R: #01:14:52-5# Ja!

I: #01:14:55-4# Oké! Meneer Welling, hartelijk dank voor uw bereidwilligheid om mij te ontvangen. Ik vond het een interessant verhaal en ik dank dat we met een goed gevoel kunnen afsluiten.

R: #01:15:06-9# Goed zo!

I: #01:15:06-9# Dank u wel.